

RUSEN

RUSYA ARAŞTIRMALARI ENSTITÜSÜ
ИНСТИТУТ ИССЛЕДОВАНИЯ РОССИИ

MAKEDONYA'DA TÜRK KİMLİĞİ VE KÜLTÜRÜNÜN KORUNMASINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ

Necati Çayırılı

Ankara
Ocak 2016

NECATİ ÇAYIRLI KİMDİR?

1959 yılında Yugoslavya (Makedonya)'dan göç eden bir ailenin ferdi olarak 14.09.1967 yılında Bornova'da doğmuştur. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini İzmir'de tamamladıktan sonra, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden "İzmir Basını'nda Makedonya Meselesi (1908–1914)" başlıklı tezi savunarak 1995 yılında mezun olmuştur. Aynı yıl, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Tarihi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans eğitimine başlayan N. Çayırılı, Makedonya Devlet Arşivi ve Makedonya Ulusal Tarih Enstitüsü'nde çeşitli aralıklarla çalışmalarda bulunmuş ve Makedonya Devlet Arşivi'nden aldığı belgeler doğrultusunda hazırladığı "Manastır'ın 2 Numaralı Şer'iye Sicili (1621–1623)" başlıklı tezi başarıyla savunarak 2000 yılında yüksek lisans programını tamamlamıştır.

Çayırılı ayrıca, 1996–2002 yılları arasında Makedonya "Kiril i Metodi Üniversitesi'nin" davetlisi olarak Ohrid'de düzenlenen uluslararası dil-tarih-kültür seminerlerine ve dil kurslarına katılmış; söz konusu kurslar neticesinde 'Makedon Dili' yeterlilik belgeleri almıştır. 1993-2011 yılları arasında belli dönemlerde; Makedonya Devlet Arşivi, Ulusal Tarih Enstitüsü, Devlet Kütüphanesi, Birlik Gazetesi gibi kuruluşlarda çalışmalar yapmıştır. Ayrıca kısa süreli olarak; 2001 yılında Romanya da, 2004 yılında Arnavutluk'ta, 2004-2005 yılında Kosova'da, 2009 yılında Sırbistan ve Bosna Hersek'te bulunmuştur. Haziran 2012'de T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın Balkanlar ve Doğu Avrupa Çalıştayına katılmıştır. 1996 yılından beri Ege Üniversitesinde Öğretim Görevlisi olarak çalışan Çayırılı, Türkçe, Makedonca ve İngilizce olarak yayınlanmış akademik çalışmaları da vardır.

MAKEDONYA'DA TÜRK KİMLİĞİ VE KÜLTÜRÜNÜN KORUNMASINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ

Giriş

Etnik yapısı ve coğrafi hudutları tartışma konusu olan Makedonya, Türk Tarihinin ayrılmaz bir parçasıdır. Ayrıca Balkanların etnik, dinsel, kültürel ve linguistik açıdan en karışık bölgelerindendir. Makedonya bölgesi; Ege Makedonyası (Yunanistan'da), Vardar Makedonyası (bugünkü Makedonya Cumhuriyeti) ve Prin Makedonyası şeklinde üçe bölünmüş durumdadır.

Makedonya'ya tarih boyunca çeşitli kavimler (Traklar, İllirler, Romalılar, Slavlar...) yerleştiler. IV. Yüzyılda Hun Türklerinin buralara gelişini, Avarlar, Bulgarlar, Kıpçaklar, Peçenekler takip ettiler. XIV. Yüzyılın ikinci yansından Balkan Savaşları'na kadar bölge Osmanlı hâkimiyetinde kaldı.

Balkan Savaşları'ndan sonra Osmanlı Devleti'nin bölgeden çekilmesiyle çeşitli vesilelerle göç etmek durumunda kalan Türkler azınlık konumuna düştüler. Gerek krallık Yugoslavya'sında gerekse Tito'nun başta olduğu dönemde mağdur durumda olan Türkler; din, dil, eğitim, sosyal ve siyasal örgütlenme gibi hususlarda pek varlık gösteremediler.

Tito'nun ölümüyle (1980) genel anlamda yapıcı ve barışçıl konumunu kaybetmeye başlayan Yugoslavya'nın 1990'ların başında parçalanması ve Makedonya'nın bağımsızlığını ilan etmesi (1991) ile diğer milletler gibi Türkler açısından da yeni bir dönem başlamış oldu.

Makedonya Türkleri

Balkanların dolayısıyla Makedonya'nın Türklerle tanışması IV. Yüzyılda Hun Türklerinin buralara gelişlerine dayanır. Hun Türklerini Avar, Bulgar, Kıpçak ve Peçenekler takip ettiler. Bölgedeki etkinliklerinin sona ermesinden bir süre sonra XIV. Yüzyılın ikinci yarısında ise Osmanlı hâkimiyeti ile beş yüz yılı aşacak olan dönem başlar.

1292 yılından itibaren, Makedonya'nın bazı yerlerine Batı Anadolu'dan gelen Selçuklu ve Osmanlı Türkleri yerleşmeye başladılar. Türk ailelerin gelişyle Türk şehir anlayışına uygun şehirleşmede vakıf müesseseleri önemli bir yere sahiptir. Üsküp'teki Yahya Paşa Mahallesi, Manastır'daki Asmalı köyü gibi.

Osmanlı döneminde; Selanik, Üsküp, Manastır, Serez, Köprülü, Kalkandelen, Gostivar gibi şehir ve kasabalardaki nüfusun büyük bir çoğunluğunu Türkler oluşturuyordu. Ancak Türk hâkimiyetinden sonraki dönemde çeşitli sebeplerle bölgedeki nüfusun azaldığı görülür.

Bugün Türkler, Batı Makedonya'nın Gostivar, Kalkandelen (Tetovo), Ohri, Struga, Manastır (Bitola), Kırçova, Debre bölgelerinden başka, başkent Üsküp (Skopje) ile Doğu Makedonya'nın Köprülü (Veles), Valandova, Ustrumca (Strumiça), Radoviş, İştıp bölgelerinde yaşarlar.

II. Dünya Savaşı sonrasında mevcut yönetim, bölgedeki Türk varlığını yok sayarak Debre, Resne, Radoviş, Üsküp gibi bölgelerde ve bunlara bağlı köylerdeki Türklerin Türk olmadıkları iddiasında bulunmaktaydı. Bu arada bazı siyasi gelişmelerinde etkisiyle Arnavutlar da Türkleri 'Türkleşmiş Arnavutlar' olarak göstermeye çalışıyorlardı.

Makedonya Türklerini Doğu ve Batı Makedonya Türkleri şeklinde ayırmak gerekir. Çünkü doğu ile batı birçok yönden farklıdır. Batı Makedonya Türkleri; ekonomik, sosyal, kültürel, eğitim ve sair bakımdan daha çok imkâna sahiptirler. Doğu Makedonya Türkleri ise batıdakilere oranla daha zor durumdadırlar. Doğu Makedonya'ya bilinçli olarak bazı hizmetler çeşitli bahanelerle götürülmemektedir. Böylece Türklerin kendi kimliklerini kaybetmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Dedeli, Çalıklı, Gökçeli, Alikoç, Kocaali gibi yerlere başta Türkçe eğitim olmak üzere birçok yönden hizmet tam gitmediğinden dil, din, kültür açısından bölge Türkleri zayıf durumdadırlar. Buna birde ekonomik sorun eklendiğinde durum daha da vahim bir hal almaktadır.

Bugün Makedonya Türkleri, her türlü olumsuzluğa rağmen, benliklerini ve Türk Kültür değerlerini korumaya, milli-manevi unsurlara bağlı kalmaya devam etmektedirler.

Sivil Toplum Kuruluşları

Genel olarak bakıldığında toplumda; politik, ekonomik ve sivil örgütlenme diye üç alanın varlığından bahsedilebilir. Bu bağlamda toplumu her yönüyle etkileyebilen ve şekillendirebilen sivil kuruluşların varlığı önemli bir yer tutar.

Sivil Toplum Kuruluşları; ekonomik çıkar veya siyasi iktidarı ele geçirme gayesiyle hareket etmeyen, gönüllülüğün esas alındığı, katı bir örgütlenmeyi ön görmeyen kuruluşlardır. Daha basit bir ifadeyle hükümet / devlet dışı bir örgütlenme şeklidir.

Sivil Toplum Kuruluşları; iktidar düzenini ve onun dayanaklarını insani değerler ve yurttaşlık

değerleri açısından sorgulayan, eleştiren, daha iyisini ortaya koymaya çalışabilen bir faaliyet alanıdır. Bir diğer ifadeyle sivil örgütlenme, olumlu veya olumsuz her türlü neticeye sebebiyet verebilecek bir güçtür. Bu güç, dünya çapında ulusal, bölgesel ve uluslar arası düzeylerde ve akla gelebilecek her alanda faaliyet göstermektedir.

Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) oluşumuna öncülük eden gelişme, 18. yüzyılda İngiltere’de başlayan kölelik karşıtı harekettir. Hareketin örgütlenmesiyle köleliğe karşı (1840) dünya sözleşmesinin imzalanması gerçekleşir. Bunun dışında 1912’de Lahey Haşhaş sözleşmesi, 1945’de BM’de insan haklarıyla ilgili hususların dikkate alınması, 1960–70 yılları arasında çevre ve nüfus sorunlarıyla ilgilenilmesi, günümüzde ise şiddetin engellenmesi, demokratik hakların elde edilmesi, ayrımcılığın durdurulması gibi hususlarda ve daha birçok alanda STK’ların etkin olduğunu görmek mümkündür.

Bugün teknolojik, ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel vb. alanlardaki hızlı değişim yaşanan dünyadaki mevcut durumun ve toplumda geçerli olan kurallar ve kurumların da etkilenmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda gün geçtikçe önemi artan STK’lar da söz konusu değişimden paylarını alacaktır.

Özelde bahsedilecek olan Makedonya’da da zaman içerisinde sosyal hayatın gereği olarak yardımlaşmak, haklarını korumak veya kendi benliklerini korumak adına bazı derneklerin (vakıfların, cemiyetlerin) faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Muhakkak ki örnekleyeceğimiz bazı örgütlenmeler yukarıda özetlemeye çalışılan şekliyle tam örtüşmeyebilir. Ancak sosyal, siyasal ve ekonomik şartların gereği olarak tarihin her safhasında insanlar, bazı hususlarda birlik olma bilinciyle örgütlenmeye çalışmışlardır.

Bölgede Osmanlı döneminden beri devam eden bir sosyal dayanışma (vakıf anlayışı) vardır. Daha çok ihtiyaç sahiplerinin sorunlarının giderilmesine yönelik olan bu zihniyetin Balkan savaşları sonrasında, Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı döneminde ve Yugoslavya ismiyle anılan dönemde de devam ettiği görülür. Örneğin 1930’da dönemin maarif-vakıf kuruluna sunulan raporda 684 Müslüman vakıftan bahsedilir. Ne yazık ki II. Dünya savaşı sonrasında bu vakıfların etkinliğini kaybetmesiyle milli ve manevi değerlerin korunması iyice zorlaşacaktır.

1990 Öncesi

1912–40 yılları arasında Türklerin siyasal, sosyal ve kültürel anlamda örgütlenmesi, dil, eğitim, folklor vb. alanlarda bir araya gelebilmeleri neredeyse imkansızdı. Bununla birlikte 1924’te ‘Sebat Futbol Kulübü’nün (Üsküp), 1939’da ‘Üsküp Türkleri Yardım Cemiyeti’nin kurulması gibi gelişmeler yaşandı.

Gerek II. Dünya Savaşı’nın devam ettiği yıllarda ve Bulgar işgalleri esnasında gerekse sonrasında yaşanan gelişmelerde Türklerin milli ve manevi değerlerini yok sayan bazı uygulamaların olduğu görülür. Zira 1945 sonrasında komünizmin etkin olması Türklerin bazı haklarının kısıtlanmasına, mevcut idarenin Arnavutluk’u yanına çekme politikasıyla Arnavut milliyetçiliğinin artmasıyla da Türklerin, Türkleşmiş Arnavutlar olduğu iddialarının gündeme gelmesine neden oldu. 1948 Martından sonra Sovyet yanlısı politikanın değişmesiyle Türklere yönelik bazı olumsuzluklara son verildi. Ancak yaşanan olumsuzluklara rağmen Türkler, ulusal kimliliklerine ve Türk Kültür değerlerine bağlı kalmaya devam ettiler. Bu bilinçlenmenin sonucunda Makedonya Türkleri; 1942’de ‘Yücel Teşkilatı’nı, 1946 ‘Zafer’ kültür ve spor

kulübünü, 1947'de 'Murgovets' Spor kulübünü, 1948'de 'Üsküp Türk Kültür ve Sanai-i Nefise Cemiyeti'ni, 1948 (veya 1949'da) Gostivar'da 'Şevkat' Derneğini, 1950'de 'Türk Yazarlar Cemiyeti'ni, 1966'da 'Yeni Yol' Kültür-Güzel Sanatlar Derneğini, 1968 yılında Resne'de 'Kardeşlik' Kültür Güzel Sanatlar Derneğini, 1976'da Gostivar'da 'Altın Parmaklar' Derneğini, 1977'de 'Mermeri' Futbol Kulübünü, 1984'te 'İzvari' Futbol Kulübünü kurdular. Ancak göçlerin ve mevcut yönetimin olumsuz etkileri bu tür faaliyetlerin bir kısmının kısa süreli olmasına ya da sona ermesine yol açtı. Yücel teşkilatı gibi.

1990 öncesinde Makedonya'daki Türklerin benliğini Komünizme ve Slavlığa karşı koruyan, milli ve manevi değerlerini yaşatma gayreti gösteren sivil örgütlenmelerden bazılarını kısaca belirtelim:

Yardım Cemiyeti

Üsküplü esnaf, sanatkâr, eşraf ve aydınlar tarafından 1939'da Üsküp'te kuruldu. Ulusal kimliklerini koruma, kültürel değerlerini yaşatıp geliştirme, sosyal örgütlenme ve yardımlaşma amacıyla kuruldu. Cemiyet ayrıca oluşturduğu 'Edebiyat Kolu' ile Mustafa Karahasan'ın 'fikriye Ablâ' isimli öyküsünün okunması gibi bazı edebi etkinliklerde de bulunmaktaydı. Cemiyet 1941 yılında Bulgarlarca kapatıldı.

Zafer Cemiyeti;

Yardım Cemiyetinin devamı olarak 1946'da Zafer Gençlik Kültür ve Spor kulübü kuruldu. Bu cemiyetinde kurduğu 'Edebiyat Kolu', Nazım Hikmet'in 'Sesini Kaybeden Şehir' adlı eserinde yer alan 'Kerem Gibi' ve 'Dört Kişi ve Dört Şişe' isimli şiirlerini sahneye uyarladı. Ancak demek 1946 sonunda kapatıldı.

Yücel Teşkilatı;

II. Dünya Savaşı'nın belirsizliği ve yarınların ne olacağını bilinmediği bir dönemde (1941), Türklerin milli varlıklarını, manevi değerlerini örf adet ve geleneklerini korumak ve yaşatmak adına teşkilatın temeli atıldı. Teşkilatın kurulmasında; yıllardır devam eden bazı uygulamalar, Vardar Makedonyası'nın Bulgaristan'a bırakılması, Rus tehdidi ve Komünizmin etkin olmaya başlaması gibi nedenlerin etkili olduğu görülmektedir.

Konunun daha iyi anlaşılması için Bulgar işgali esnasında yaşanan bir olayın aktarılması yerinde olacaktır; Bulgarlar Üsküp'ü işgal ettikleri dönemde ekmek, kömür vs. ihtiyaç maddeleri hep kuponla dağıtılmaktaydı. Bulgar subayı sırada bekleyen Türk'e, aşağılayıcı bir ifadeyle 'çekil' diye bağırır. Bunun üzerine sırada bekleyen Türk, 'Beyefendi ben bu topraklarda 400 yıldır yaşayan bir Türk evladım' der. Bunun üzerine Bulgar subayı daha sert bir tarzda Türk'ü aşağılar. İşte bu acı olay Türklerin, kendi haklarını korumak için teşkilatlanmaya gitmelerinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

1942'de kuruluşu gerçekleşen Teşkilat, Yugoslavya topraklarındaki siyasi gelişmelerin neticesinde Türk tarihine, Türk kültür ve ananelerine daha sıkı sarılmak istikameti ve ana fikrinde gelişim gösterdi. Bu bağlamda Türk milliyetçisi gençler arasında Türkiye'den getirilen eserler ile milli şuur yayılıyordu. Başta Atatürk'ün Nutku olmak üzere, Mehmet Akif'in Safahat'ı, Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul, Namık Kemal ve Yahya Kemal Beyatlı'nın eserleri/şiirleri en çok okunan kitaplardı.

Teşkilat eğitim seviyesi yüksek, münevver, ahlak ve fazilet sahibi Türk gençlerinden oluşuyordu. Teşkilata girildiği zaman Kuran, Bayrak ve Tabanca üstüne yemin edilirdi. Bu yeminde Türklük ve Türkiye Cumhuriyeti menfaatleri için gerekirse kanımın son damlasına kadar çarpışıp canımı vereceğim ifadesi oldukça dikkat çekicidir. Teşkilat mensuplarının örgütlenme gereği gizliliğe dikkat ettikleri ve genel katılımın olduğu zamanlarda içerinde casusların da bulunabileceği ihtimalini göz önünde bulundurarak faaliyetleri hakkında konuşmama yoluna gittikleri bilinmektedir. Gerek düzenledikleri kurslarda ve etkinliklerde gerekse piknik ve kır gezilerinde daha çok Türkçe kitaplardan kahramanlık yazıları, tarihi zaferler ve şiirler okunur veya okutularak gelebilecek muhtelif tehlikeleri en aza indirgerlerdi.

Gittikçe genişleyen teşkilat, II. Dünya Savaşı'nın sona erip bölgeye komünizmin hâkim olmasıyla birlikte yeni idareden Türklerin lehine birtakım haklar koparmağa çalıştı ve bu gayeyle komünist organlara kendi adamlarını yerleştirdi. İlk başlarda devlet tarafından herhangi bir güçle karşılaşılmıyordu. Fakat bir süre sonra Türklerin, Büyük Arnavutluk peşinde olanlara karşı bir denge unsuru olarak kullanılmak istendiği anlaşıldı. Ancak Türkleri kullanamayacağını anlayan yönetim, Makedonya Türkleri arasında Atatürkçülüğü ve Türkiye'ye karşı sevgiyi arttırmaya yönelik faaliyetlere devam eden 'Yücel Teşkilatı'nın faaliyetine son verecektir.

Yücel Teşkilatı üyeleri rejimle ilk olarak 1945 yılında Kurban bayramı arifesinde karşı karşıya kaldı. Yugoslavya'da mesai saatleri saat sekizde başlamasına rağmen bayram gününe özel iki saat geriye alırdı. Yöneticiler, bunun Yugoslav ekonomisine katkıda bulunacağı için yaptıklarını söylediler. Aslında amaç, sadece Müslümanların bayram namazına katılmasına mani olmak ve Müslümanlara gözdağı vermektir. Fakat halk bu duruma korkmadan karşı çıktı, çünkü 25 bin kişiyi aynı anda işten kovmaları imkânsızdı. Zaten sonrasındaki gelişmeler dikkatle incelenirse bu tarihten sonra Türklerin daha zayıf bir şekilde organize oldukları şehir ve köylerde bazı uygulamalara tabii tutuldukları görülür. Türk okullarının kapatılması ve Türkçenin olmadığı okullarda eğitimin zorlaştırılması gibi gelişmeler bunlara örnek olarak verilebilir. İşte Yücel Teşkilatının hikâyesinin sırlara doğru yolculuğu burada başlar.

Gelişmelerden rahatsız olan yönetim Eylül 1947'de bir ihbarı gerekçe göstererek apar topar tutuklamalara, soruşturmalara başlar. Artık acımasız süreçler, akıl almaz cezalar ve infazlar uygulanmaya başlar. Zamanın ileri gelen tüm aydınları, sağduyu sahipleri, halkın gerçek temsilcileri bir gecede vatan haini ilan edilip, jet mahkeme kararlarıyla hüküm giyerler. Henüz hukuki yapılanmanın bile tamamlanamadığı bir dönemde mevcut yönetim, Türkleri terörist-ispioncu bir teşkilat kurmakla itham eder. Sözde bu teşkilat Makedonya'da yaşayan Türkleri, Makedonya Halk Devletine karşı organize ediyor ve devlet düzenini değiştirmeye/yıkıma yönelik eylem hazırlığında bulunuyordu. Bu asılsız iddialarla yargılanan Yücelcilerin dördü idama, yüzden fazla mensubu da hapis cezasına çarptırıldılar (1948). Ancak gizliliğe önem veren teşkilat mensuplarının (100'den fazlasının) bir ihbarla yakalanmaları bugün hala cevaplanamayan bir sorudur. Konuyla ilgili olan bazı araştırmacılar; bunun ya içerden birinin ihanetiyle ya da Türkiye'den beklenen ilgiyi göstermeyen bazı siyaset adamlarının durumu dönemin yönetimiyle paylaşmasıyla olduğu görüşünü öne sürerler. Fakat bunlar tam olarak kanıtlanamamış iddialardır. Hayatta kalanların da sonraki dönemlerde konuyla ilgili aydınlatıcı beyanatlarda bulunmamaları bazı gerçeklerin karanlıkta kalmasına neden olmuştur.

İşte yaşadığı toprağa/devlete bağlılık gösteren, işgallere karşı canını hiçe sayarak mücadele eden ve sadece kendi benliklerini koruma gayesiyle hareket eden Türklere verilen ödül! Aslı

olmayan bazı iddialarla sindirilmek, eğitim, dil, din vb. haklardan mahrum edilmek ve göçe zorlanmak...

Yücel mensupları; yeni Türk harfleriyle ilk Türk gazetesi olan Birlik Gazetesi'nin çıkarılması, Üsküp radyosunda ilk Türkçe yayının ve Türkçe eğlence programlarının gerçekleşmesi, ilk Türk öğretmen kurslarının organize edilmesi ve bu kurslardan sayısız öğretmenin yetiştirilmesi, yeni Türk alfabesinin kullanılmasına öncülük etmesi ve ilk okuma kitaplarının hazırlanması gibi birçok faaliyetlerde bulundular.

1990 öncesi kurulan derneklerden bazıları bugün hala varlıklarını sürdürmektedirler. Bu nedenle, Yeni Yol Kültür Güzel Sanatlar Derneği, Yeni Hayat KGSD, Bahar ve Kardeşlik Kültür Güzel Sanatlar Derneğinden 1990 sonrası gelişmelerde bahsedilecektir.

Günümüz (1990 Sonrası)

1990'lı yılların belirsizliğinin, çok partili düzene geçiş ve siyasal örgütlenmenin devam ettiği bir dönemde bazı olumsuzluklara rağmen, Türklerin en azından kültürel, sanatsal ve sosyal alanda örgütlü bir şekilde etkinliklerini arttırmaya çalıştıkları görülür. Bugün Makedonya'da 5000'den fazla kayıtlı STK olduğu belirtilmektedir. Bunların arasında 50'nin üzerinde de Türklerin kurduğu STK vardır. Makedonya'da Türklerin kurduğu STK'lar ağırlıklı olarak; 'kadın', 'çevre', 'eğitim ve kültür', 'sanat-folklor', 'Yardım' vb. alanlar da faaliyet göstermektedirler. Ancak izlenen yöntemler ve faaliyetler açısından profesyonelce hareket eden STK azdır.

Balkanlarda baş gösteren Bosna, Kosova ve Makedonya'daki gelişmeler bölgedeki yabancı STK'ların faaliyetlerini arttırmalarına neden oldu. Bu bağlamda Makedonya'daki Türk STK'ları aralarında Türkiye'nin de bulunduğu diğer uluslararası STK'larla işbirliği içinde olmaya başladılar.

Yukarıda belirtilen kuruluşların Türk toplumunun gelişimine az ya da çok katkı sağladıkları muhakkaktır. Ancak burada sadece bazılarıyla ilgili bilgi verilecektir. Şimdi bazı Türk STK'larını kısaca tanıyalım.

Genç Kalemler Derneği-Gostivar/A.Banisa

Genç Kalemler 2010 yılında Gostivar'a bağlı Aşağı Banisa köyünde kurulan bir demektir. Dernek yönetiminden Onur Abdi, 'öncelikli hedefimiz Makedonya Türk halkına ve tüm Makedonya'ya eğitim, kültür, sanat ve spor alanında yenilikler getirmek suretiyle eksiklikleri gidermektir. Bu yüzden kuruluşundan itibaren birçok faaliyeti bu düşünceyle gerçekleştirdik' ifadeleriyle bizlere Genç Kalemleri tanımlıyor. Derneğin yakın zamandaki en önemli girişimlerinden birisi de 15 yıllık aranın ardından Aşağı Banisa'da Genç Kalemler Spor kulübünün kurulmasına öncülük etmesidir. Amatör kümede mücadele eden kulüp, aynı zamanda "Genç Kalemler Derneği" bünyesinde çalışmalarına devam etmektedir. Dernek faaliyetlerinden bazıları şunlardır; Geleneksel olarak düzenlenen İftarlar, "Makedonya'da Türkçe Eğitim" konulu konferans, 'Bugün Ne Giysem Mori Aba' oyununun da sergilendiği Kültür Eğitim (şiir, tiyatro, folklor) Programı, Genç Kalemler Tiyatro Grubu ve İlahi Grubunun yer aldığı Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri, "18 Mart Çanakkale Zaferi Şehitleri Anma Günü" programı, "Türkiye'ye Öğrenci Gönderme" projesi kapsamında Edirne Trakya Üniversitesine eğitim almak için öğrenci gönderilmesi, kurban Organizasyonu, ihtiyaç sahiplerine yardım edilmesi, burs verilmesi, piknik düzenlenmesi, çocukların şiire olan merakını arttırmak, şiire ve edebiyata daha yakın olmalarını

sağlamak amacıyla şiir yarışmalarının düzenlenmesidir.

Yeni Yol

Yeni Yol Kültür Güzel Sanatlar Derneği (KGSD), aslında Mayıs 1948'de kurulan Üsküp Türk Kültür ve Sanai-i Nefise Cemiyeti'nin devamıdır. Özellikle 1948'de 'Drama Kolu'nun sahnelediği 'İnandırmak' oyunu ile Makedonya'daki Türklerin büyük ilgisini çekti. Makedonya'daki Türkleri ve diğer Müslümanları ilgilendiren peçe ve feraceyi ele alan oyun, kadının özgürleşmesi ve toplumun her alanında eşit olması gibi hususlarda da mesajlar vermektedir. Birçok etkinliğe katılan dernek bugün aynı heyecanla birlik ve beraberliğin, değerlerimizin devamı için varlığını sürdürmektedir.

Yeni Hayat KGSD (Kalkandelen)

Türk kültürünü, folklorunu yaşatmak ve Türkiye'ye olan göçlere engel olabilmek amacıyla Yeni Hayat Kuruldu. Ulusal ve uluslar arası çapta birçok etkinliğe katılan dernek 50 yılı aşkın hep aynı heyecanla birlik ve beraberliğin, milli ve manevi değerlerin yaşaması için çaba göstermektedir.

Kardeşlik Kültür Güzel Sanatlar Derneği

1968 yılında Resne'de kurulan dernek; kültür ve sanat programları düzenleyip, Türk adet ve geleneklerini genç nesillere tanıtmayı ve aktarmayı amaçlıyor. Kardeşlik derneği yurtiçinde ve yurtdışında birçok festivallere katılarak etkinliklerde bulunmaktadır.

İlk yıllarında başarılı birkaç konser veren dernek bazı üyelerinin gurbete gitmesi ile çalışmalarına ara verdi. Dernek 1989 yılında tekrar kuruldu ve başarılı konserler düzenledi.

Çalıklı Festivali, Balkan Folklor Festivali, Lüleburgaz Türkiye 23 Nisan Festivali gibi etkinliklere katılan dernek, Gostivar, Kalkandelen, Üsküp, Debreşte ve Resne'de çok sayıda konserler düzenledi. Ayrıca Makedon-Türk dostluk ve İşbirliği derneğinin düzenlediği uluslararası 'Makedon-Türk ilişkileri ve Atatürk'ün "YURTTA SULH CİHANDA SULH" başlıklı sempozyuma katıldı. Dernek bugün hala varlığını sürdürerek Türk Kültürünün gelişimine katkı sağlamaya devam etmektedir.

Bahar – Kültür Güzel Sanatlar Derneği

1980'de düzenlenmeye başlanan Bahar şenlikleri ile derneğin temeli atılır. 1990'lı yıllarda Bahar KGSD adını alarak faaliyetini sürdüren derneğin amacı; Doğu Makedonya'nın eğitim kültür, folklor vb alanlarda gelişmesini sağlamaktır. Her yıl mayıs ayında gerçekleşen Festivalin Türkiye'nin de katkısıyla uluslararası bir boyuta taşınmasıyla Uluslararası Hidrellez Bahar Şenlikleri olarak kutlanmaktadır (Çalıklı-Valandova). Kültür, edebiyat, halk oyunları, spor ve Türk halk kültürünün ele alındığı sempozyumlar da bu etkinlikler kapsamında yapılmaktadır.

Kıvalı Kızlar;

Folklor ekibi olarak, 1990 yılında Pirlepe'ye bağlı Kanatlar'da kuruldu. Türklerin örf, adet ve geleneklerini yaşatmayı amaçlayan özellikle Çalıklı festivali ve Türkiye'de düzenlenen bazı festivallerle adını duyurdu.

Karacaođlan Kùltùr Gùzel Sanatlar Derneği;

1993 yılında kurulan derneğin hedefi; Türk halkının òrf ve adetlerini canlandırmak, Konçe ve yöresindeki halkın oynadığı oyunları, el işi, dokumacılık, dikiş, örgù gibi becerilerini, Türklerin geçmişte kullandığı aletlerini, halkın geçmişte hangi işlerle meşgul olduklarını göstermek ve yaşatmaktır. Bunun yanı sıra Konçe yöresinde kullanılan Türkçe şivesi ve yerel giysilerin ne kadar değiştini araştırmakta Kararacaođlan derneğinin hedefleri arasındadır.

Dernek, Makedonya'da düzenlenen festivallere ve diğer kuruluşların düzenlediği törenlere katılım göstermektedir. Türkiye'deki Selçuk Efes folklor festivali, Bulgaristan'ın Kırçalı folklor festivali, Edirne yağlı güreş festivali gibi.

Millenium Eğitim Kùltùr Ekoloji ve Dayanışma Derneği;

Mart 1993'de Vrapciste/Gostivar'da kuruldu. 1998 yılında getirilen sivil toplum kuruluşları kanununa göre Ocak 2000'de resmen bir STK oldu. Sivil toplumda değişik proje ve aktivitelerle barışın ve demokrasinin tanıtımı, gelişmesi, iyileştirilmesi ve etnikler arası diyalogun desteklenmesi için gençlerle işbirliği yapılması gayesindedir. Ayrıca herkese gerçek eğitim imkânlarının sağlanması, Türk kadınının eğitiminin artırılması, halkın tarafsız olarak bilgilendirilmesi, farklı milletlere mensup insanlarda güven ve hoşgörünün sağlanması, Makedonya'da yaşayan Türklerin tarihi ve kültürel değerlerinin korunması, yaşam çevresinin korunması için halkın bilinçlendirilmesi azınlık ve insan haklarının uluslararası standartlara getirilmesi, genel bilinç ve siyasetin geliştirilmesi ve korunması da amaçları arasında yer almaktadır.

Dernek; Eğitim, Kùltùr, Ekoloji, Dayanışma, İnsan ve Azınlık hakları, Kadın, Etnik tolerans, Vatandaşa ek eğitim, Web ve IT teknoloji, Grafik ve tasarım komisyonları oluşturarak genel hedeflere ulaşmaya çalışmaktadır. Ayrıca Özel Tiyatro Kursları, Özel Enstrümantal kursları (saz-geleneksel Türk çalgıları), Makedonca kursu, İngilizce kursu, STK üyelerine özel geliştirilmiş kurslar, Silahsızlanma, kutlu doğum haftası, seminerler, dergi ve gazete yayını faaliyetlerden bazılarıdır.

Makedonya Türk Kadınlar Teşkilatı – MATUKAT

1997'de Gostivar'da kuruldu. Amaç; Türk kadınının sosyal yapısını milli-manevi değerlere yakışır şekilde daha yüksek bir düzeye çıkarmak, düşünce özgürlüğüne sahip olmasını sağlamak, desteklemek, bağımsız kılmak, kadın haklarına sahip çıkmak, kadınların sağlık durumu ile ilgilenmek, Türk kadınıni her yönüyle daha çağdaş bir düzeye ulaştırmak, òrf-adet-maddi-manevi değerlere sahip çıkmak, Türk kadınıni topluma kazandırmaktır. Kadının sosyal, ekonomik, kùltür, eğitim vb. hususlardaki konumunu belirleyen yada daha iyi şartlara taşınmasını sağlayan ulusal ve uluslar arası pek çok etkinliklere katılan teşkilatın; Doğu Makedonya'da Türklere eşya ve gıda yardımında bulunması, Makedonya çapında " I. Türk Kadın Öğretmenler Kurultayı" düzenlenmesi gibi etkinlikleri örnek verilebilir.

Abdùlhakim Hikmet Dođan Eğitim Kùltùr Ve Sanat Merkezi (ADEKSAM);

Makedonya Türklerinin Toplumsal hayatta ve özellikle eğitim, kùltür ve sanat alanında daha iyi bir seviyeye çıkartılması amacıyla 1997 yılında Gostivar'da kuruldu. Makedonya'da Türkçe eğitimi teşvik ve geliştirmek de ADEKSAM'ın hedeflerinden biridir. Bu bağlamda anaokullarından

başlayarak ilkokul, lise ve üniversite seviyesine kadar Türk eğitim sorunlarının incelenmesi ve bu sorunlar hakkında çözüm üretilmesine gayret göstermektedir. Ayrıca Türk dili üzerine eğitim yapan okullara öğrenci temin etmek, öğrencilerin üniversite eğitimini kendi ülkelerinde yapmalarını sağlamak gibi amaçlarla burs projesini hayata geçirdiler. Bununla birlikte milli ve manevi kültürümüzü tanıtmak amacıyla değişik panel ve konferansların düzenlenmesi, Matematik, Kimya, İngilizce ve Türkçe kurslarının düzenlenmesi gibi etkinlikler de gerçekleştirilmektedir. Atatürk Balkan Üniversitesinin kurulması, Makedonya devlet organlarındaki Türklerin katılım oranı, Makedonya eğitim sistemindeki Türklerin katılım oranı gibi tasarı ve hazırlanan raporlarla da dikkati çekmektedir.

Özetlemeye çalışılan ana faaliyetlerinin yanı sıra Doğu Makedonya, Valandova, Radoviş, Doynan ve yörelerine de okul araç ve gereçlerinin dağıtılması gibi etkinlikleri de bulunan ADEKSAM, diğer Türk sivil toplum kuruluşlarıyla da yakın işbirliği yapmaktadır. Ayrıca Makedonya Türk Sivil Teşkilatları Birliği'nin (MATÜSİTEB) kurulmasında da yer almaktadır.

Karabey Mahalle Derneği;

Ohri'de yaşayan Türklerin kendi kültürlerine, örf ve adetlerine sahip çıkabilmesi amacıyla 1998'de kuruldu. Makedonya Türklerinin sorunlarının çözümüne de katkı sağlamayı hedefleyen dernek, konferans, kültür ve sanat, haberleşme, spor komisyonlarının oluşturulmasıyla etkinliklerde bulunmaktadır. Ayrıca yardım kampanyaları ile ihtiyaç sahiplerine ulaşmaya çalışmaktadırlar. Türk Kültüründe Birlik ve Beraberliğin Önemi' konulu konferans; öğretmenler günü dolayısıyla Resne'de yapılan "Geçmişte ve Bugün Türk Öğretmenleri" konulu konferans; Atatürk'ün 63. ölüm yıl dönümü anma töreni ve 'Makedonya Türk Gençlerinin 1. Dayanışma Günü' gibi etkinlikleri örnek olarak verebiliriz.

Türk Kadınlar Teşkilatı "Hayat" Struga

1999 yılında Struga Türk Kadınları tarafından kurulan bir teşkilattir. Türk Kadınlarının toplumla bütünleşmesini sağlamak, kadınları insan/kadın hakları hakkında bilgilendirmek gibi amaçlarla hareket etmektedir. 'Geleneklere Dönüş' isimli projeyi, kadınların bilinçlenmesine yönelik semineri ve kötü alışkanlıkların belirtildiği seminerleri etkinliklere örnek olarak verebiliriz.

Derya Makedonya Türk Kadınlar Derneği;

Kadınların toplumdaki haklarını savunmak, siyasette ve devlet organlarındaki katılımlarını çoğaltmak, cinsiyetler arasında eşitlik sağlamak kadınlara yapılan işkenceyi önlemek amacıyla 1999 yılında Üsküp'te kuruldu. Kosova kadınlarının faaliyetlerinin desteklenmesi, sağlık eğitimi, yoksul ailelere yardım verilmesi, Doğu Makedonya'daki Türklere sağlık ve diğer desteğin sağlanması, topluluklar arasında hoşgörünün yaygınlaşması gibi etkinlikler gerçekleştirdi.

Şevkat Yardımlaşma Derneği – Gostivar

1940'lı yılların sonunda Gostivar'da kurulan hayır kuruluşu Şevkat adından esinlenerek Mayıs 2000'de kuruldu. Dar gelirli ailelere, çocuklara velhasıl ihtiyaç sahibi halka hizmet etmek amacıyla faaliyete girişti.

Makedonya çapında toplu sünnet merasiminin yapılması, ihtiyaç sahibi olanlara gıda ve temizlik gereçlerinin dağıtılması, Gostivar'ın Sesi Gazetesinin Türkçe çıkmasının sağlanması gibi etkinlikler derneğin faaliyetlerinden bazılarıdır.

Niyazi Bey Eğitim -Kültür -Sanat ve Spor Derneği – NEKSAD;

Eylül 2001'de Resne'li gençler tarafından kurulan NEKSAD, Türklerin Makedonya'da toplumsal hayattan soyutlanmamaları ve daha iyi temsil edilmeleri doğrultusunda özellikle Eğitim, Kültür, Sanat ve Spor alanlarında varlığını sürdürme gayretindedir. Amaç; Resne ve daha geniş alandaki Türklerin Eğitim, Kültür, Sanat ve Spor seviyelerini yükseltmektir. Orta, lise ve üniversite deki gençlerin hak ettiği şartlarda eğitim almasının sağlanması, sorunlarının çözümlenmesi, kültür-sanat programları düzenleyerek adet ve geleneklerin genç nesillere tanıtılmasının sağlanması, insani yardımların sağlanması, tarihi kültürel bilincin gelişmesi için toplantıların düzenlenmesi gibi hedeflerinin de olduğu ayrıca belirtilmektedir.

"Geçmişte ve bugün Türk Öğrtemenler" konferansı, "Makedonya Türk Gençlerinin birinci Dayanışma Günü'nün düzenlenmesi, "Osmanlı ve Türk Tarihi" konulu konferansın düzenlenmesi, gibi faaliyetlerini örnek verebiliriz.

Makedonya Türkçe Medya Geliştirme Derneği (MTMGD);

Ocak 2001 tarihinde kurulan MTMGD'nin ana hedefleri şunlardır: Makedonya'da Türkçe medyaların durumunu iyileştirmek, Türkçe medyalarda çalışan gazetecilerin ve genelde gazeteciliğin profesyonel düzeyini arttırmak, bağımsız medyayı teşvik etmek, yurt içi ve yurt dışında profesyonel ek eğitim görme faaliyetlerini desteklemek, genç gazetecilerin eğitimlerini devam ettirmesine özen göstermek, gazetecilikte yeni alanların keşfedilmesine önem vermek, Turkish Media Orgazination (TMO www.turkishmedia.org.mk) sitesiyle Makedonya'daki Türkçe medyaları internet gazeteciliğine teşvik etmek ve Makedonya ile Balkan Türklerinin kültürel yakınlaşmasını sağlamak.

MTMGD, medya ve medya STK derneği olan 'Makedonya Medya Enstitüsü' ve 'Avrupa Azınlıklar Merkezi' dahilinde kurulan sivil toplum ağının bir üyesidir. Ayrıca faaliyet gösterdikleri ortamlarda demokrasinin geliştirilmesi doğrultusunda daha etkin olabilmek amacıyla Makedonya ve Balkanlarda Türk STK ağının kurulmasına da büyük önem vermektedir.

Makedonya TV Türkçe bölümünde çalışan, mesleğini profesyonelce yapıp Türk medyaların gelişmesinde katkıda bulunan merhum Kutluk Veli'nin adına dernek tarafından 'Kutluk Veli Medya Ödülü' düzenlenmektedir. Makedonya Türklerini bir araya getiren törenlerde; kültür, sanat, spor, gazetecilik, işletme ve sivil toplum alanında yıl boyunca üstün başarı gösterenlere, Makedonya Türk toplumunun gelişmesinde katkı sunan birey ve kuruluşlara ödüller verilmektedir. Gelenekselleştirilen bu faaliyetle, Makedonya Türk toplumunda değerler arasında olumlu bir rekabet havasının yaratılmak istendiği belirtilmektedir. Türklerin toplum olarak çağdaş gelişmelere ayak uydurması ve başarı kaydetmesinin sağlanmaya çalışıldığını da söylemek mümkündür.

Köprü Kültür Sanat ve Eğitim Derneği;

Ocak 2002'ce Üsküp 'Aziz Kiril ve Metodi Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Kürsüsü' öğretim üyesi Hayati Yavuzer ve bölüm öğrencileri tarafından çıkarılan 'Köprü Dergisi' ile İlk adım atılır. Edebiyat, kültür ve sanat dergisinin hedefi, gençleri yazı yazmaya teşvik etmek ve beraber çalışmayı öğretmektir.

Dergi yayını olarak başlayan süreç Mart 2003'te 'Köprü Kültür Sanat ve Eğitim' şeklinde demekleşerek daha etkin bir konum kazandı. Derneğin; Türk öğrencilerinin eğitimine kültürel destek vermek, milli manevi değerlerinin gelişimini sağlamak, değişik bölgelerden gelen öğrencilerin kaynaşmasını sağlamak, kütüphane oluşturmak suretiyle öğrencinin ulaşamadığı yayınları hizmetlerine sunmak, dergi yayınına devam etmek, ilmi ve kültürel toplantılar düzenlemek gibi hedefleri bulunmaktadır. Kısaca bahsedilen hedefleri hayata geçirme noktasında başarılı bir performans sergilediğini söylemek gerekir.

Bir Ramazan Gecesi, Bir Rumeli Gecesi gibi kültür-sanat-edebiyat ağırlıklı programlar, Yücel Teşkilatı Mensuplarını anma Programı, Türkiye'de Öğrenci Olmak isimli seminer, ihtiyaç sahiplerine yardım edilmesi ve İngilizce, Matematik, Osmanlıca kursları düzenlemesi, Şair Aşık Çelebi Kütüphanesinin açılması gibi faaliyetler örnek olarak verilebilir.

Namik Efendi

Ağustos 2002'de Yukarı Banitsa'da (Gostivar'da) kuruldu. Türk halkına yardım, Eğitim, kültür, sanat ve spor alanlarında kalkınmanın amaç edindiği demek Dere isimli bir dergi yayınlamaktadır. Bunun yanı sıra bilgisayar kursu, İngilizce, folklor eğitimi, panel ve konferanslar düzenlemektedir.

Abdülislam Ali Siir Yarışması, Yahya Kemal'den Necati Zekeriyya'ya şiir şöleni, dergi yayını, İlk Adımlar şiir kitabının yayınlanması örnek olarak vereceğimiz faaliyetlerinden bazılarıdır.

Ensar Kültür Yardımlaşma Derneği;

Haziran 2002'de kültür ve yardımlaşma alanında faaliyet göstermek üzere Üsküp'te kuruldu. Kuruluş gayesi; maddi-manevi değerlere sahip çıkmak, Makedonya'daki birlik ve beraberliğin devamını sağlamak, ihtiyaç sahiplerine yardım etmek, gelecek nesilleri eğitim ve kültürel açıdan hazırlamak, geçmiş ve gelecek arasında köprü olmak.

Lise ve üniversite öğrencilerine kurs verilmesi, ihtiyaç sahiplerine yardım edilmesi, burs verilmesi, din, kültür, tarih vb. konularda paneller düzenlenmesi faaliyetlerinden bazılarıdır.

Yukarıda ismini verdiğimiz veya özetle faaliyetlerine değindiğimiz STK'ların yanı sıra, Türkiye Merkezli Anadolu Kalkınma Vakfının (AKV) Makedonya'da kayda değer faaliyetlerde bulunmasından dolayı, Makedonya Türk Sivil Teşkilatları Birliğinin de (MTÜSİTEB) bir çatı kuruluş olarak gösterdiği etkinliklerinden dolayı ayrıca özetle belirtilmesi gereklidir. Zira Makedonya'daki faaliyetlerin etkin olmasına katkıları bir hayli vardır.

Anadolu Kalkınma Vakfı;

Türkiye'de ve yurt dışında yardım faaliyetleri yürüten Anadolu Kalkınma Vakfı, 1981 yılında kurulmuş olan bir vakıftır. Türkiye'deki faaliyetlerini deprem, sel baskını ve mülteci akını gibi acil yardım çalışmalarına yoğunlaştıran AKV, 1998 yılı itibariyle yardım çalışmalarını yurt dışındaki kriz bölgelerine taşımak suretiyle faaliyet alanını genişletti. Buna göre, ilk olarak 1998'de Saray Bosna'da, 1999'da Kosova'da, 2001 yıl içerisinde Makedonya'da ve 2004'te Arnavutluk'ta temsilcilikler kuruldu. Böylece yardım çalışmalarını yaygınlaştırdı.

AKV'nin kuruluş amaç ve prensiplerinin oluşturduğu platforma göre: ırk, din ve mezhep ayrımı gözetmeksizin yardıma muhtaç olan herkese imkânların elverdiği ölçüde yardımda

bulunmak, farklı etnik grupların yaşadıkları bölgede insanlar arasında birlikte yaşam idealini geliştirmek amacıyla projeler yürütmek, yerel halkın yararına olan her türlü projeyi desteklemek ve bu amaçla resmi ve hükümet dışı kuruluşlarla işbirliği yapmak, faaliyet gösterilen bölgelerdeki yerel STK'larla ortak projeler yürütmek, yurtdışı temsilciliklerinin buldukları ülkelerde faaliyet gösteren kültür, eğitim, yardımlaşma ve kalkınma konularıyla ilgilenen kurum ve kuruluşlarla Türkiye'de aynı konuda faaliyet gösteren dernek, vakıf ve sivil toplum örgütleri arasında koordinasyon sağlamak, faaliyet gösteren ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınma çalışmalarını desteklemek, AKV yurtdışı temsilciliklerinin temel çalışma prensiplerini oluşturmaktadır.

Eski Yugoslavya sınırları içerisinde Saray Bosna, Prizren, Üsküp, Belgrad ve Yeni Pazar temsilcilikleriyle yürütülen AKV yardım faaliyetleri bütünüyle yerel halkın ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda planlanmaktadır. Bu çerçevede özellikle kriz bölgelerinde yaşayan halkın barınma ve yiyecek sorunlarının giderilmesiyle başlatılan söz konusu çalışmalar daha sonra halkın temel ihtiyaçlarını kendi kendisine karşılayabilmesine imkân verecek kapasite geliştirme ve eğitim projeleriyle devam ettirilmektedir. Bunun yanı sıra multi-etnik işbirliğinin desteklenmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

AKV'nin Bosna Hersek, Kosova ve Makedonya'da yaşanan krizlerin sonrasında başlatılan bu tür çalışmalar neticesinde yerel halkın ekonomik, sosyal ve psikolojik bakımdan yaşadığı sorunların giderilmesinde büyük fayda sağladığı görülmektedir.

AKV Makedonya Temsilciliği, 2001 Mayıs ayından itibaren başlatılan yardım çalışmaları çerçevesinde çeşitli sivil toplum örgütleriyle çok sayıda projede işbirliği içinde bulundu. Bunların arasında Gostivar Adeksam, Gostivar Şevkat Yardımlaşma Derneği, Yukarı Banitsa Namık Efendi Eğitim, Kültür, Sanat ve Spor Derneği, Vrapçiste Millenium Eğitim, Kültür ve Ekoloji Derneği, Kalkandelen Ayyıldız Derneği, Struga Kocacenk Derneği, Çalıkli Festivali, Halklar Tiyatrosu gibi yerel örgütler bulunmaktadır.

Söz konusu işbirliği Vakıf faaliyet prensiplerinin doğal bir sonucu olup bu tür ortak girişimlerinin arttırılması yönünde caba sarf edilmektedir. AKV olarak yerel derneklerle olan işbirliğinde donatör statüsünden çok ortaklık statüsü benimsenmektedir. Böylelikle yardım çalışmalarına yerel derneklerin daha fazla katılımı sağlanmaktadır. Böylece söz konusu derneklerin bilgi, beceri ve kapasitelerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

AKV temsilcisi, Makedonya'da faaliyet gösteren yerel dernekler arasında organizasyonel açıdan son derece örgütlü sivil toplum kuruluşları bulunduğuna dikkat çekmektedir. Temsilci ayrıca bu tür kuruluşlarla işbirliğinin Vakıf faaliyetlerini kolaylaştırdığını ve Makedonya'daki sivil toplum inisiyatifinin ilerlemesine destek sağladığını belirtmektedir.

AKV'nin kendi imkân ve planlanması çerçevesinde gerçekleştirilen eğitim faaliyetleri ise bilgisayar, dil ve becerisi kurslarından ibaret olup, yerel dernek üyelerinin de katılımıyla yürütülmektedir. Diğer taraftan eğitime destek projesi kapsamında eğitim bakanlığına bağlı ilk ve orta dereceli okullarda öğrenim gören öğrencilere şu ana kadar 5 bine yakın eğitim seti dağıtılması, fakir ailelerin çocuklarına giyecek yardımında bulunulması, Makedon resmi kuruluşlara yönelik eğitim faaliyetleri yürütülmesi, Makedonya Dışişleri Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı personeline yönelik dil kurslarının düzenlenmesi de diğer faaliyetlerinden bazılarıdır.

Makedonya Türk Sivil Teşkilatları Birliği-MATÜSİTEB;

Makedonya'da yaşayan Türklerin çeşitli amaçlarla kurdukları sivil toplum teşkilatları, yıllardır aralarında bir koordinasyon olmadan faaliyet göstermekteydiler. Hedef ve amaçları aynı olsa da, koordinasyonsuz çalışmalar birçok eksikliklere ve teşkilatlar arası gereksiz bir rekabetlere yol açabilmekteydi. Bu durum, Makedonya Türklerinin kimliğini ve kültürünü korumak, haklarını ve ortak çıkarlarını demokratik bir biçimde savunmak, diğer Makedonya vatandaşlarıyla iyi ilişkiler kurulmasına yönelik çalışmalarda bulunmak gibi hususlarda da bir koordinasyonun gerekliliğine yol açmaktaydı. Bu gereklilik üzerine T.C Üsküp Büyükelçisi Mehmet Taşer'in inisiyatifi ile 14 Aralık 2002'de Anadolu Kalkınma Vakfının Üsküp şubesi mekânında 33 STK başkanları ve temsilcileriyle bir toplantı gerçekleştirildi.

Makedonya'da faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının olası çatı altında birleşip bir güç birliği oluşturulmasını hedefleyen toplantının başında bir basın açıklaması yapan Büyükelçi Taşer, bu toplantının tarihi bir toplantı olduğunu vurguladı. Ayrıca soydaş sivil kuruluşlarının daha etkin, daha güçlü bir çalışma içine gireceğini de düşündüklerinden böyle bir girişimi başlattıklarını belirtti.

Umut verici bir başlangıç olarak yorumlanan girişim için 2003 yılının ilk aylarında birkaç toplantı daha gerçekleştirildi. Netice de Mart 2003'de MATÜSİTEB kuruldu. Başkanlığına yönetim kurulunun oybirliği ile Makedonya Türk Kadınlar Derneği Başkanı Sıdika Ağa seçildi.

Danışma organı işlevi görecek olan çatı kuruluşu; Makedonya Türklerinin milli ve manevi kültürünü korumak, haklarını ve ortak çıkarlarını demokratik biçimde savunmak, diğer Makedonya vatandaşlarıyla iyi ilişkiler kurulmasına yönelik çalışmalarda bulunmak, Makedonya'da hoşgörü ve birlikte yaşama zihniyetinin yerleşmesine katkıda bulunmak gibi amaçlar doğrultusunda örgütlendi. Bunun için çaba göstermek ve soydaşların Makedonya Cumhuriyetinin anayasal düzenine bağlılıklarını sürdürmelerini temin etmek gayesindedir. Birliğin şimdiki Başkanı Fadil Hoca'dır. 2005 yılı itibariyle üye dernek sayısı 39'dur.

Bunun yanı sıra STK ve buna benzer kuruluşlara destek verebilmek için MC Kültür Bakanlığı bünyesinde 'Milli Toplulukların Kültürünü Geliştirme ve Doğrulama Dairesi' kurulduğunu, yaşanan güçlüklerle rağmen Türklerin bilinçlenmelerinde etkin olan STK faaliyetlerinin MATÜSİTEB'in de oluşturulmasıyla ayrıca bir güç kazandığını belirtmek gerekir.

Sonuç

Kısaca faaliyetlerine değinilen STK'lar, zamanla yaşanan belirsizliklere rağmen Makedonya Türklerinin; kimliklerini koruyabilmek adına kültürel, sanatsal, sosyal vb. alanlarda örgütlenerek etkinliklerini arttırdıklarını göstermektedir. Ayrıca bölgedeki gençlerinde birlikte hareket ederek STK'ların içinde yer almaları Türklük bilincinin, birlik ve beraberliğin devam edeceğinin de en güzel örneklerindendir. Ohrid 'Karabey Mahalle Derneği' gençlik kolunun, Struga, Resne, Üsküp, Gostivar ve diğer bölgelerdeki gençlerin birlikte hareket ederek Türk Tarihi ve Kültürüyle ilgili düzenledikleri konferanslar, Atatürk'ü anma programları; Türklük bilincinin, birlik ve beraberliğin devam edeceğinin en güzel örneklerindendir. Örneklere çalışılan STK'lar bize Makedonya Türklüğü'nün, Türk Kültürü'nün devamı hususunda iyi yönde çalışmaların olduğunu göstermektedir.

Türk Sivil Toplum Kuruluşlarının faaliyetlerinin yanı sıra varlığıyla ayrı bir önem arz eden

MATÜSİTEB, Makedonya'daki Türk Kimliğinin/Kültürünün ayakta kalabilmesine vereceği katkıyla Makedonya Türklerinin bilinç, birlik ve beraberlik yolunda emin adımlarla ilerleyeceklerini göstermektedir.